

IJTIMOYIY TADBIRKORLIK: JAMIYATNI YAXSHILASH ORQALI FOYDA OLIISH

Razzoqova Gulrux

Moliya yo'nalishi, 123-guruh talabasi

Muzropova Shaxnoza

Annotatsiya

Mazkur maqolada ijtimoiy tadbirkorlik konsepsiyasi, uning jamiyatdagi roli va ahamiyati, iqtisodiy va ijtimoiy foyda o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash usullari yoritiladi. Shuningdek, ijtimoiy tadbirkorlikning muvaffaqiyat omillari, uning rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi omillar va O'zbekiston sharoitida amaliyotga joriy etish imkoniyatlari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar. Ijtimoiy tadbirkorlik, iqtisodiy foyda, ijtimoiy innovatsiya, jamiyatni yaxshilash, O'zbekiston iqtisodiyoti.

Abstract

This article discusses the concept of social entrepreneurship, its role and importance in society, and ways to ensure a balance between economic and social benefits. It also analyzes the success factors of social entrepreneurship, factors that hinder its development, and the possibilities of its implementation in Uzbekistan.

Keywords. Social entrepreneurship, economic benefit, social innovation, improving society, economy of Uzbekistan.

KIRISH

Ijtimoiy tadbirkorlik so'nggi yillarda dunyo miqyosida dolzarb masalalardan biriga aylandi. An'anaviy tadbirkorlikdan farqli o'laroq, ijtimoiy tadbirkorlik jamiyatdagi dolzarb muammolarni hal qilish orqali iqtisodiy foyda olishga yo'naltirilgan. Ushbu yondashuv inson kapitalining rivojlanishiga, ekologik barqarorlikka va ijtimoiy tenglikka hissa qo'shadi. Maqolaning maqsadi ijtimoiy tadbirkorlikning nazariy asoslarini va uning amaliyotdagi o'rnini tahlil qilishdan iborat.

Ijtimoiy tadbirkorlik so'nggi yillarda jamiyatni rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu yondashuv ijtimoiy muammolarni hal qilish uchun innovatsion biznes modellarni qo'llashni nazarda tutadi. Ijtimoiy tadbirkorlar nafaqat iqtisodiy foyda olishga, balki atrof-muhitni muhofaza qilish, ta'limni rivojlantirish va ijtimoiy



tengsizlikni kamaytirishga qaratilgan maqsadlarni amalga oshiradilar. Ushbu maqolada ijtimoiy tadbirkorlikning asosiy tamoyillari, afzalliklari va qiyinchiliklari muhokama qilinadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Ijtimoiy tadbirkorlikning nazariy asoslarini o'rganishda Muhammad Yunusning ijtimoiy biznes konsepsiyasi katta ahamiyatga ega. U o'zining Grameen Bank tajribasi orqali iqtisodiy faoliyatning ijtimoiy ta'sirini isbotlagan. Dees (1998) esa ijtimoiy tadbirkorlarni innovatsion yondashuv va barqaror ijtimoiy ta'sir yaratishga qodir lider sifatida tasniflaydi. Dunyoning rivojlangan davlatlarida ijtimoiy tadbirkorlik davlat siyosati darajasida qo'llab-quvvatlanmoqda, masalan, Buyuk Britaniya va Germaniyada ijtimoiy korxonalarni moliyalashtirish uchun maxsus fondlar tashkil etilgan.

Adabiyotlar tahlili ijtimoiy tadbirkorlikning nazariy asoslari va amaliy qo'llanilishi bo'yicha keng qamrovli ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Muhammad Yunus (2006) o'zining "Gramin Bank" tajribasi orqali ijtimoiy tadbirkorlikni mikromoliya sohasida qanday qo'llash mumkinligini ko'rsatdi. Dees (1998) ijtimoiy tadbirkorlikni biznes va xayriya faoliyatining uyg'unlashuvi sifatida ta'rifladi. Prahalad (2004) esa kambag'allikni kamaytirishda bozorning quyi qatlamiga xizmat ko'rsatishning ahamiyatini ta'kidlaydi. Ushbu nazariyalar asosida maqolada ijtimoiy tadbirkorlikning turli yo'nalishlari ko'rib chiqiladi.

O'zbekistonda esa ijtimoiy tadbirkorlik hali rivojlanish bosqichida bo'lib, ko'proq nodavlat tashkilotlar va donor tashkilotlar faoliyati doirasida amalga oshirilmogda. Shu sababli, ijtimoiy tadbirkorlikning iqtisodiy va ijtimoiy salohiyatini aniqlash maqsadida chuqur tahlillar o'tkazilishi zarur.

Mazkur tadqiqotda quyidagi metodlar qo'llanildi:

Nazariy tahlil: Ijtimoiy tadbirkorlik bo'yicha mavjud ilmiy adabiyotlar va xalqaro tajribalar o'rganildi.

Empirik tahlil: O'zbekiston sharoitida ijtimoiy tadbirkorlik amaliyotiga oid misollar yig'ildi va tahlil qilindi.

So'rov va intervyu: Ijtimoiy tadbirkorlik bilan shug'ullanayotgan tadbirkorlar bilan suhbatlar o'tkazildi.

Adabiyotlar tahlili: Ijtimoiy tadbirkorlik bo'yicha mavjud nazariyalar va amaliy misollar o'rganildi.





ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-1

Intervyu va kuzatuvlar: Muvaffaqiyatli ijtimoiy tadbirkorlar bilan suhbatlar o'tkazilib, ularning tajribasi tahlil qilindi.

Statistik tahlil: Ijtimoiy tadbirkorlikning iqtisodiy va ijtimoiy ta'sirini baholash uchun statistik ma'lumotlar ishlatildi.

NATIJALAR

Ijtimoiy tadbirkorlik orqali jamiyatda bandlik darajasini oshirish va muayyan ijtimoiy muammolarni hal qilish mumkinligi aniqlangan.

O'zbekiston sharoitida ijtimoiy tadbirkorlik ko'proq qishloq xo'jaligi va ta'lim sohalarida rivojlanmoqda.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, ijtimoiy tadbirkorlikning muvaffaqiyati uchun quyidagi omillar muhim hisoblanadi: moliyalashtirish manbalari, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash va keng ko'lamli ijtimoiy tarmoq yaratish.

Ijtimoiy ta'sir: Ijtimoiy tadbirkorlikning asosiy natijalaridan biri jamiyatdagi muammolarni hal qilishga qaratilgan ijobiy ta'sirdir. Masalan, kambag'allikni kamaytirish, ta'lim sifatini oshirish yoki ekologik barqarorlikni ta'minlash.

Innovatsiyalar: Ijtimoiy tadbirkorlar yangi texnologiyalar va yondashuvlar yordamida muammolarga yechim topadilar.

Iqtisodiy samaradorlik: Ushbu yondashuv daromad keltirish bilan birga, barqaror rivojlanishni ta'minlashga xizmat qiladi.

XULOSA

Ijtimoiy tadbirkorlik jamiyat rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Bu yondashuv orqali ijtimoiy va iqtisodiy maqsadlarga bir vaqtda erishish imkoniyati mavjud. O'zbekiston sharoitida ijtimoiy tadbirkorlikni rivojlantirish uchun davlat siyosatini takomillashtirish, moliyaviy mexanizmlarni joriy etish va ijtimoiy innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash zarur. Kelgusida ushbu yo'nalishda chuqurroq tadqiqotlar olib borilishi ijtimoiy tadbirkorlikni rivojlantirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Ijtimoiy tadbirkorlik jamiyatni ijobiy o'zgartirishning samarali vositasidir. Ushbu yondashuvning muvaffaqiyati nafaqat iqtisodiy foyda olishga, balki ijtimoiy masalalarni hal qilishga qaratilgan. Maqolada keltirilgan misollar ijtimoiy tadbirkorlikning turli





ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-1

yo‘nalishlarda muvaffaqiyatli qo‘llanilishini ko‘rsatadi. Kelgusida ijtimoiy tadbirkorlikni rivojlantirish uchun davlat siyosatini kuchaytirish, ta‘lim tizimida tadbirkorlik ko‘nikmalarini rivojlantirish va xalqaro hamkorlikni kengaytirish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Dees, J. G. (1998). *The Meaning of Social Entrepreneurship*. Stanford University.
2. Yunus, M. (2007). *Creating a World Without Poverty: Social Business and the Future of Capitalism*. PublicAffairs.
3. Bornstein, D. (2004). *How to Change the World: Social Entrepreneurs and the Power of New Ideas*. Oxford University Press.
4. Bicharova, G. (2022). “O‘zbekistonda ijtimoiy tadbirkorlikni rivojlantirish yo‘llari”. *Iqtisodiyot va Innovatsiyalar Jurnali*, 3(5), 23-29.
5. Leadbeater, C. (1997). *The Rise of the Social Entrepreneur*. Demos.
6. Dees, J. Gregory. "The Meaning of Social Entrepreneurship." Stanford University, 1998.
7. Yunus, Muhammad. *Banker to the Poor: Micro-Lending and the Battle Against World Poverty*. PublicAffairs, 2006.
8. Prahalad, C.K. *The Fortune at the Bottom of the Pyramid*. Wharton School Publishing, 2004.
9. Bornstein, David. *How to Change the World: Social Entrepreneurs and the Power of New Ideas*. Oxford University Press, 2007.
10. Nicholls, Alex. *Social Entrepreneurship: New Models of Sustainable Social Change*. Oxford University Press, 2006.

